FIJNE KERSTDAGEN - BON PASKU

Gemeente van Aruba

Abraham van Dragt (1843-1848)

Abraham van Dragt was oud-militair. Hij werd begin jaren veertig aangesteld als godsdienstonderwijzer (GO). Na een gunstige uitslag van een examen 'volgens de hervormde regels' werd hij benoemd tegen een jaarsalaris van 357,50 gulden in het sinds 1822 gebruikte kerkje. Wegens bouwvalligheid van dit tot kerkgebouwtje aangepaste woonhuis werd dit in 1845 afgebroken en werd besloten een nieuwe kerk te bouwen op de plaats van het huis van de familie Arends. Dit 'kerkje aan de baai' bestaat nog steeds en is wel het oudste bouwwerk van het eiland.

Op 15 februari 1846 werd de kerk door de Curaçaose dominee A.J.K. Meyer ingewijd. De gemeente telde toen 122 lidmaten en 288 doopleden. De kerk bleef in gebruik tot de nieuwe kerk gereedkwam in 1950. Bij de renovatie van de grote kerk deed het oude kerkje opnieuw dienst.

Ook Abraham van Dragt (GO) ondervond teleurstellingen over schoolverzuim en kerkbezoek. Dat bracht hem ertoe om op 24 oktober 1847, na toestemming daarvoor gevraagd te hebben van de kerkenraad in Curaçao, in het Papiaments te preken, wat een stampvolle kerk tot gevolg had. Die preek is bewaard gebleven. Het thema was de gelijkenis van de zaaier uit het evangelie van Mattheüs 13: 3-9 - 'Oen plantador a sali pa planta'.

Predikaasie
den papiamente
arriba e motivo pakiko heende
ta baai na kerki i
teende na e palabra di Djoos

Van Dragt stierf nog geen vol jaar later en werd opgevolgd door opnieuw een godsdienstonderwijzer die aanbleef tot in 1858 - eindelijk - de eerste predikant werd benoemd in de persoon van Nicolaas Adrianus Kuiperi. Vanaf 1822 tot 1858 heeft de jonge protestantse gemeente van Aruba dus (nog) geen predikant gekend.

Nicolaas Adrianus Kuiperi (1858-1871)

Nicolaas Adrianus Kuiperi werd op 30 april 1858 benoemd en hield zijn eerste preek op 3 oktober 1858. Al op 23 januari 1859 - negen maanden na zijn komst - preekte hij in het Papiaments in de woning van Izak Maduro in diens buitenverblijf. Hij was de eerste protestantse dienaar van het Woord die een catechismus (1862) en een gebedenboekje (1864) in het Papiaments schreef en publiceerde.

Canashito/Piedra Plat

Door de goudwinning en de aloëcultuur nam de bevolking van het eiland toe. Welgestelde personen trokken in het weekend naar een buitenverblijf, vaak in de buurt van Canashito bij de Hooiberg. Dominee Kuiperi begreep dat hij dáár de mensen moest bereiken. Daarom werd een etablissement van de overheid, Canashito aangekocht. Vanaf 1860 zou dominee Kuiperi hier in het Papiaments preken. Zo preekte hij in het stadskerkje in Oranjestad in het Nederlands, in het district in het Papiaments. Dit kerkverblijf brandde in 1879 af, werd nog wel herbouwd, maar bleek intussen toch minder geschikt. Piedra Plat bleek een betere plek voor een 'buitenkerk'. Hier werd in 1899 een eerste kerkdienst gehouden. In 1932 werd dit kerkje door een storm verwoest maar herbouwd en het dient nu nog steeds als protestants kerkgebouw met vanaf 1947 een eigen predikant.

G.J. Eybers (1908-1917)

De grootste verdienste van dominee G.J. Eybers was wel de vertaling van het Nieuwe Testament vanuit de Statenvertaling. De Arubaanse Edith Mercelina (Shon Kichi) Croes, Susanna Geertruida van der Biest, Ana Elisabeth van der Biest, Sunilda Damasa Roos, Susannah Celestina van der Biest Eman, Ida Croes en Syla Octavia Lampe maakten een voorlopige vertaling naar het Arubaanse Papiamento, waarna de dominee deze proefvertaling vergeleek met de originele grondtekst: 'fielmente traduci segun e texto original'. Hij had daarvoor een eigen spellingontwerp vervaardigd. In 1916 werd de vertaling door het Nederlands Bijbelgenootschap gepubliceerd. Herdrukken volgden in de jaren dertig en vijftig. (Hartog 1980: 295)

De nieuwe kerk 1950

Het oude kerkje was inmiddels te klein en bleek aan vervanging toe. De nieuwe en veel grotere kerk werd volgens een ontwerp van de bekende architect Jan Nagel op 28 mei 1950 ingewijd. De kerk staat naast het oude kerkje op een perceel waar het prachtige woonhuis van dokter Horacio Eulogio Oduber stond. Dat werd in 1949 afgebroken om plaats te maken voor het kerkgebouw.

Al in de jaren tachtig bleek dat deze kerk zodanig door witte mieren was aangetast dat ze zelfs gevaar opleverde voor de veiligheid, waarom dominee Anthony van den Doel (1931-2001) in 1985 besloot het kerkgebouw te restaureren, geïnspireerd door de oude aanduiding 'de kerk aan de baai'. De kerkdiensten werden verplaatst naar het oude kerkje.

Het kerkgebouw kreeg een maritiem karakter. De pilaren van het hoofdschip werden bekleed met koraalsteen, net als de muur achter de preekstoel. De kansel werd gebouwd in de vorm van de voorsteven van een schip. „Een schip is heel bijbels: de ark van Noach, Jezus predikte vaak vanaf een schip, Paulus ondernam zijn zendingsreizen per schip, ook de Wereldraad van Kerken heeft een schip als symbool." Het koper dat uit de dakgoten kwam, werd gebruikt voor het maken van lampen in de vorm van scheepslantaarns. Boven de preekstoel hangt een groot kruis van donkerbruin Surinaams hout, vierhonderd kilogram zwaar. „We hebben de hele kerk een maritiem karakter gegeven. Ze staat immers ook vlak bij de Paardenbaai?", aldus dominee Van den Doel. (Amigoe/Ñapa 22 december 1987).

Het oude, gerestaureerde kerkje van 1846 dient nu als een stiltecentrum en museum met een collectie oude bijbels, waaronder de Bijbelvertaling onder leiding van dominee Eybers.

Oud en nieuw naast elkaar.

Het huis van dokter Horacio O. Oduber werd afgebroken om plaats te maken voor de nieuwe kerk.

Bronnen

- Johan Hartog: Aruba. Zoals het was/zoals het werd. Oranjestad Van Dorp-Aruba N.V. 1953 (herdrukt 1980).
- Johan Hartog: Mogen de eilanden zich verheugen. Geschiedenis van het protestantisme op de Nederlandse Antillen (1970).
- Olga van der Klooster en Michel Bakker: Bouwen op de wind; architectuur en cultuur van Aruba. Bloemendaal: Stichting Libri Antilliani (2007).
- Adolf (Dufi) Kock: Historia di Canashito (2018).